

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11. De communione sub vtraque specie, de Integritate confessionis de
Valore satis factionis, de Inuocatione sanctorum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

quatenus, ex Christo in nobis capite sumus operā
tes, ut illius, mēbra viua, multum conferre possumus
per nostra opera politia cęlesti & paternę domui.
quia ut sic sumus eleuati in ordinem filiorū
Dei, nec ut sic sumus inuiles; sed membra vtilia pa
ternę domui & cęlesti politię.

Et si ex hoc Christi documento argumentū fiat
contra utilitatem iustorum operum in statu peccati
moralis ad impetrandum remissionem peccatorum,
iuxta scripta superius in c. 10. si in quā, fiat ar
gumentum ad inferendum, q̄ bona opera nō sūt
vtilia ad impetrandum remissionem peccatorum:
rīdendum est quod orationes, ieiunia, eleemosy
nę, & alia iusta opera impiorū, quatenus ab ipsis
procedunt, non sūt vtilia ad remissionem pecca
torum impetrandā, sed quatenus afflata diuina be
nignitate ordinante ea ad impetrandā remissionē
peccatorum, sūt valde vtilia ad impetrandum il
lam. propter hoc. n. apud Ezechielem appellant vīe
Dei, & non vię nostrę, prouidit siquidem diuina
bonitas, vt multa impetremus, quę nunquā merui
mus: dedit diuina bonitas, (ut Christus, Esaias, Eze
chiel & Apostolus ad Hebr. testantur) bonis operi
bus redēctum ad Deum, vim impetratoriā rem
issionibus peccatorū a diuina misericordia p̄ Chri
stum meritum. Ex hac parte ieiunia, orationes, elec
mosynę & reliqua iusta opera peccatorum vtilia
sunt non ad merendum, non ad satisfaciendum,
sed ad impetrandum remissionem peccatorum. Et
hęc puto sufficere ad intelligendum materiā hęc,
quę in quęstionem vertitur de fide & operibus, ad
Dei omnipotentis gloriam, & piorum cōsolatio
nem. Romę die 13. Maij, 1532.

T R A C T A T V S V N D E C I M V S
De communionē sub vtraque specie, De integritate
Confessionis, De Inuocatione sanctorū
aduersus Lutheranos ad Clementem VII. Pont.
Maxim. in quatuor capita diuisus.

S V M M A R I V M.

1. Nequaquam illicitum esse populo Christiano sub altera
tantum specie communicare.
2. De integritate confessionis quo ad omnia peccata.
3. Post peccati veniā necessariam quoque esse satisfactio
nem pro peccatis, & eam fieri posse nostris operibus.
4. De inuocatione Sanctorum.

P R O O E M I V M.

Erinax Lutheranorum animus p̄textu
conscientię, Clemens septime p̄tōfex
Maxime, erga cōmunionē populi sub
vtraque Eucharistię sp̄e, confessionē
que non oīum peccatorum, ac negatā
satisfactionem, nec non inuocationē Sanctorum,
inuitat me ad scribendum de his nō absolute, sed
quatenus pendēt ex sacra Scriptura, qm̄ ipsi soli
sacrę Scripturę authoritatē suscipiunt & profiten
tur se illi inniti. Et quamuis pertinacibus non pro
derunt nostra hęc, speramus tñ vtilia fore tum ad
retrahendū alios, ne illos imitentur: tum ad cōso
landum fidelium mentes. videre. n. in sacra scriptu
ra falsitatem eorum, quę haretici iactantes se p̄fel
sores sacri Euangelii docent, nō paruum solatium
fidelibus confert. Et quamuis hęc pro ecclesiā ca
tholica scripserim, ad tribunal tñ beatitudinis tuę
non minus hęc quam reliqua mea omnia refero.

C A P V T I.

De communionē sub vtraque specie.

Lutheranis nō fat est, ipsos communicare sub
vtraque specie, sed nequeunt flecti ad dicen
dum, licitam esse communionem sub altera tan
tum specie, quia tum ex vsu Christi, tum ex præce
pro eiusdem communicandum est sub vtraq; spe
cie. Proinde opus est discutere secundum scriptu
ras sacras vtrunque, vt videlicet manifestemus nec
ex vi vsus Christi, nec ex vi præceptorum eius, illi
citur esse populo communicare sub altera tantū
specie. hoc siquidem patefacto, clarum erit non te
neri populum ex diuina lege ad communionem
sub vtraque specie.

Quia igitur Saluator noster in vltima Cœna in
stituens sacramentum eucharistię, vsus est hoc sa
cramento sub vtraque specie, communicando A
postolos vt Euangelistę testantur, hinc inferitur, q̄
sacerdos nō nisi sub vtraque specie dare dēt eucha
ristiam, debet. n. sacerdos dare eucharistiā, quem
admodum dedit illam Christus, & similiter dēmus
omnes communicare, quemadmodum commu
nicauerunt Apostoli.

Nos autem facile manifestamus vsum Chri
& Apostolorū, nō habere vim legis, q̄ simili modo
distribuat populo eucharistiā. nā si ille vsus Chri
sti vim legis habere, non obligemur ad quędam
in vsu illius distributionis seruata, & ad quędam
non, sed ad omnia in illo vsu seruata, perspicuum
autem est, nos non obligari ad omnia illa in distri
butione facta a Christo: ergo nec teneamur distri
buendo eucharistiā seruare hoc vnum videlicet
dare sub vtraque specie. Quod enim nō teneamur
ad seruandum omnia, patet: tum quia Christus fre
git, fractamque dedit speciem panis: ridiculum au
tem est dicere, quod sacerdos teneatur dare hostiā
fractam, tum quia Christus distribuendo, non im
misit in ora Apostolorum eucharistiā, sed dixit,
Accipite & comedite, ridiculum autem est dicere,
quod sacerdos teneatur non immittere eucharistiā
in os communicantis, sed dare in manum illius, vt
ipse se communicet: tum quia Christus distribuit
hoc sacramētum Apostolis post Cœnam: plus aut
quam ridiculum est dicere, quod teneamur cōmu
nicare post Cœnam, illicitumque sit dare eucha
ristiam ieiunis. tum quia Chrs dedit eucharistiā sub
specie panis azymi, & tamen vniuersalis ecclesiā fa
tetur non esse illicitum eucharistiā uti siue in azy
mo siue in fermentato. Ex his. n. omnib. clare pa
ter, q̄ distributio eucharistię, qua vsus est Christus,
non habet vim legis, statuentis, ut similiter fiat di
stributio a nobis.

At si quispiam contenderit in hoc vno imitan
dam esse Christi distributionem q̄ sub vtraq; spe
cie dedit eucharistiā, animaduertat Christū de
disse sub vtraque specie Apostolis solis, & non de
disse septuaginta Discipulis, nec multitudinem eo
rum, qui credebant in illum, ut vel ex hoc fat sit in
ferre ab exemplo Christi, ergo successoribus Apo
stolorum danda est eucharistiā sub vtraq; specie,
non. n. plus inferri potest ex Christi distributione.
nō igitur inferri potest, ergo vniuersis Christianis
danda est eucharistiā sub vtraq; specie. Patet itaq;
q̄ ex sensu Chri non potest inferri illicitam esse cō
munionem populi sub altera tantum specie. Et mul
to minus inferri hoc potest ex vsu ecclesię Corin
thiorum, cuius meminit Paul⁹ in j. Epistola ad Co
rinthios: vsus enim vnus particularis ecclesię non
statuit legem ecclesiis aliis. Hęc de vsu

Discu-

Discutienda sunt deinceps præcepta Christi iam ante institutionem Eucharistiæ, quam in ipsa institutione promulgata. Primum itaque præceptum ex verbis Domini, lo. 6. olim assumptum est à Boemis, ait enim Christus, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quid inquirunt, clarius, Eodem enim modo necessitatem communicandi sub utraque specie promulgat, quo promulgauerat necessitatem Baptismi: nam quemadmodum de baptismo dixerat Io. 1. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei: ita de Eucharistiâ dicit, Nisi comederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Non autem dicimus hæc Christi verba non esse secundum genuinum sensum intelligenda de usu Eucharistiæ, imò nec posse intelligi salua Christiana fide de cibo, & potu sacramentali. Et hoc facile manifestatur, ex eo quod si intelligerentur de Eucharistiâ: tolleretur Baptismi sufficientia ad salutem: pari siquidem modo hæc necessitate sonant edendi carnem & bibendi sanguinem filij hominis, quo sonant illa alia Domini verba, necessitatem nascendi ex aqua & Spiritu: & propterea manifeste sequitur, quod si in istis verbis indicitur necessitas sumendi Eucharistiâ, non sufficit Baptismus ad salutem, sed ad hoc quod aliquis habeat vitam, oporteret & baptizari & sumere Eucharistiâ. Cuius contrarium non solum in simbolo fateatur, consentientes vniuersi baptisma in remissionem peccatorum: sed Dominus in Euangelio dicit, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, & Paulus Apo. ad Tim. 3. Saluos inquit nos fecit per lauacrum regenerationis. Quia igitur idem est asserere uerba illa Christi, lo. 6. intelligi de cibo, & potu sacramentali eucharistiæ, & negare baptisma sufficientiam ad salutem, clare paret uerba illa nec intelligi posse de cibo, & potu eucharistiæ: & propterea inde non habetur præceptum ad sumendum eucharistiâ sub utraque specie. Discutere autem quis sit Germanus sensus illorum Christi uerborum, non est presentis negotii, nam fat est proposita questionem nosse, quod non loquitur ibi Dominus ad literam de sacramentali cibo & potu.

Superest demum discutere præcepta Christi promulgata, quando instituit eucharistiæ sacramentum. Vide euangelia omnia, & nullum inuenies in illis de eucharistiâ præceptum, nisi apud Lucam immediate post eucharistiâ sub specie panis. Hoc facite in mei commemorationem. Apud tamen Paulum Apostolum primæ ad Corin. 11. duo præcepta leguntur data Christo in institutione eucharistiæ, alterum immediate post eucharistiâ sub specie panis. Hoc facite in mei commemorationem: alterum immediate post eucharistiâ sub specie vini, Vide licet, Hoc facite quotiescumque biberitis, in mei commemorationem.

Quæ præcepta si perspicacius fuerint considerata, nullum secum ferunt mandatum de cõione sub utraque specie, ut patet discutendo singula. Præceptum, n. immediate post speciem panis tam apud Lucam, quam apud Paulum manifeste refertur ad Eucharistiâ sub specie panis, ut ipse contextus testatur. Præceptum autem apud solum Paulum scriptum de imitatione Christi in eucharistiâ, sub specie vini, limitatur manifestissime ad uices, quibus bibimus in cõmemorationem Christi. ita quod non est præceptum absolute, sed est præceptum ex suppositione, uidelicet si biberimus in Christi memoriâ, faciamus

A hoc quod fecit Christus. Non igitur præcepit, ut bibamus in eius memoriâ, sed præcipit ut quoties in eius memoriâ biberimus, faciamus quod fecit ipse, hoc est, quoties utremini calice Eucharistiæ sacrificate hoc. Bibere nanque manifeste significat usum calicis, & consequenter facere hoc distincti: cõtra bibere, significat consecrare hoc præcipitur. n. ad literam, ut allocietur usus calicis, sacrificio calicis. Et ex hoc ipso, quod similem associationem non præcipit circa usum Eucharistiæ sub specie panis, insinuat quod usus quidem calicis illius esset sortum a sacrificio, usus uero sub specie panis, licet ut ritus ecclesiæ seruat, non referuando eucharistiâ sub specie potus, sed duntaxat sub specie panis, & pro infirmis, & pro communicantibus extra Missarum solennia.

D At si quisquam contenderit, quod hoc præceptum directe obligando sacerdotes, consequenter obligat populum. Nam ex eo quod bibentibus in Christi memoriâ præcipitur, Hoc facite, manifeste sequitur, quod sacerdotibus celebrantibus Missas quos constat bibere in Christi commemorationem præcipitur, Hoc facite, sed sub hoc Facite, comprehenditur et dare aliis calicem, quia comprehendit oia quæ Christus fecit circa calicem: ergo ex hoc præcepto sacerdotes tenentur quoties ipse bibit, dare aliis calicem, ac per hoc alij tenentur accipere, & bibere. Aduertat hoc

C argumentum utens in primis ad textum literæ, quia contextui literæ non quadrat hic sensus. Nam in litera, hoc facite, distinguitur cõtra bibere: ac per hoc conficere sacramentum distinguitur contra usum sacramenti, ac per hoc non tam ample in hac litera extenditur, hoc facite, sed ex ipso contextu restringitur ad demonstrandum ipsum sacramentum, ut distinguitur contra usum sacramenti, eo ipso quod distinguitur cõtra usum calicis. Quæcunque igitur spectat ad usum calicis comprehenduntur hæc sub bibere, & quæ spectant ad ipsum sacramentum comprehenduntur sub facere hoc, secundum suam contextus sensum: perspicuum autem est, quod dare aliis calicem spectat ad usum sacramenti, & non ad sacramentum ipsum. Non igitur comprehenditur in hac litera sub hoc, facite, dare aliis calicem. Aduertat deinde quod Lutherani non constarent sibiipsis, dicendo sic, quia ex hoc argumento sequitur manifeste, quod sacerdos celebrans tenetur dare calicem omnibus presentibus, si hoc facite, comprehenditur et dare sacramentum, ut Christus dedit: nam Christus dedit omnibus presentibus; constat autem Lutheranos hoc non seruare: non igitur obligatur Christianus populus ad bibendum sacramentum Eucharistiæ ex hoc Christi præcepto, secundum planum suauissimumque literæ sensum. Et quia nulli nisi in allatis locis habet in sacra scriptura mandatum aliquod de communione Eucharistiæ, manifestum est quod non tenetur Christianus populus ex præcepto in diuino iure scripto ad communionem sub utraque specie: uoluntarie igitur, & non auctoritate Scripturæ prædicatur illicitam esse cõmunionem sub specie panis tantum. Et hoc sufficit aduersus Lutheranos, solius sacra Scripturæ auctoritatem suscipientes. Hæc de communione populi sub altera tantum specie.

D

C A P V T II.

De integritate confessionis quo ad peccata omnia.
 Confiteri peccata mortalia omnia, quæ quis admisit, Lutherani non solum negant esse necessarium, sed affirmant repugnare sacrae Scripturæ, & esse impossibile: quia scriptum est, Delicta quis intelligit? Opulc. Care. Y 2 Nos

Nos autem dicimus haberi ex Euangelio confessionem peccatorum mortalium omnium, & non ob stare Prophete sententiam allatam. Quod enim peccata omnia confitenda sint in sacramentali confessione, ex ipsa forma ministrandi sacramentum poenitentiae tradita a Christo, quando instituit hoc sacramentum Io. 20. manifestatur: ait. n. Christus Apostolis, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. In quibus verbis datur a Christo ministro sacramenti facultas duarum actionum, videlicet remittendi, vel retinendi peccata quorumcumque, & ex hoc ipso, quod ministro committitur facultas discernendi an remittenda, an retinenda sint peccata cuiusque poenitentis, manifeste sequitur, quod oportet ministrum, nisi caecus ministrare velit, nosse si in poenitente est aliquid peccatum retinendum, quod est nosse, si in poenitente est aliquid impediens remissionem: nam omne peccatum retinendum impedit remissionem cuiuscumque peccati, hinc confitentis, quia non potest simul unum peccatum remitti, & aliud retineri. nam mortalia peccata, quae cumque unius hominis conexa esse tam quo ad remissionem, quam quo ad retentionem, & relative ad Deum, & relative ad Christi ministrum, perspicuum est. Et relative quidem ad Deum, patet ex eo quod ille cui remittitur a Deo peccatum, amicus Dei constituitur iuxta illud, Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, ille autem, cuius retinet peccatum, & manet in peccato unico, inimicus Dei est, ut pote omnium reus, iuxta illud Iac. 2. Qui in uno offendit, reus omnium factus est. Ex hoc autem quod tam remissio quam retentio divina est peccatorum mortalium omnium quae quis habet, manifeste sequitur, quod est tam remissio quam retentio quae fit a Christi ministro debet esse non aliquorum peccatorum mortalium constitutis: sed omnium: quae tam remissio, quam retentio ministri debet esse talis, ut remissioni assistat divina remissio, & retentioni assistat divina retentio, alioquin non verificantur Christi verba, Quorum remisistis, peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Non vendicaret autem sibi remissio ministri, assistentia remissionis divinae, si discordaret a remissione divina: discordaret autem si Deo remittere omnia, vel retinere omnia: minister quoque non remitteret omnia, vel non retineret omnia, ad hoc autem ut minister, vel remittat omnia, vel retineat omnia, oportet ministro innotescere omnia, nisi caecus ac temerarius remissor, vel retentor sit, & quoniam ministro Christi peccata poenitentis per ipsius confessionem propria innotescunt, consequens est, ut oporteat confitentem confiteri omnia sua mortalia peccata. Vide, examina, & libra prudens lector, quae diximus & perpedes ex ipsa institutionis forma in euangelio scripta, haberi confessionem omnium peccatorum.

Superest dilucere obiecta a Lutheranis, distinguendo de confessione vel absolute, ut est actus humanus. Est autem confiteri omnia absolute, nullum peccatum inconfessum relinquere confiteri vero omnia, ut confessio est actus humanus, est confiteri omnia: quorum confessio subest humanae facultati. Unde ex hoc quod delicta nullus ad plenum intelligit, esto quod impossibile sit hominem confiteri absolute omnia peccata sua, quoniam ignota relinquit inconfessa, non tamen hinc sequitur, quin confessione humana possit quis confiteri omnia peccata sua, quoniam sub integritate confessionis humanae non comprehenduntur omnia peccata absolute, sed duntaxat nota, & quorum quis memoria habet: non oblita

& incognita confiteri non subest facultati humanae. Et quia perspicuum est sub lege tam divina, quam humana actionum nullam exigi ab homine, quae non sit in hominis potestate: ideo cum ex Euangelio habetur, confessionem omnium peccatorum requiri ad sacramentum poenitentiae, non est sermo de confessione omnium peccatorum absolute, sed de confessione omnium peccatorum, ut subest facultati humanae, quod est dicere, ut poenitens confiteatur omnia peccata sua, non ignota nec oblita: Haec de confessione omnium peccatorum.

Q U A P R O T R I I I G O

Satisfactio non pro peccatis, quae tertia pars poenitentiae ponitur, Lutherani negant, tum quia non habetur ex facta scriptura, tum quia opera nostra non sunt meritoria nec satisfactoria.

Nos autem dicimus ex sacra scriptura haberi necessarium quandoque esse post veniam peccati satisfactionem pro peccatis, eamque fieri posse operibus nostris. Et quidem post consecutam veniam peccati, satisfactionem quandoque super esse poenae pro peccato, testatur duplex modus, quo Deus remittit peccatum. Legimus enim Deum quandoque remittere peccatum, quod ad culpam, & quod ad poenam, ut patet tum in latrone, cui dicit, Hodie mecum eris in paradiso, tum in remissione peccatorum, quae fit Baptismo, gratia siquidem Baptismalis sola sufficit ad salutem aeternam, si antequam Baptizatus moriatur, novum peccati obicem non ponat ultimo Baptismi effectui, qui est vita aeterna. Et in huiusmodi remissionibus perspicuum est non esse opus satisfactionis. Legimus quoque, Deum quandoque remittere peccatum, & non remittere totam poenam peccati, ut patet 2. Reg. 11. ubi clare legimus quod argente Natham propheta Davidem de adulterio simul & homicidio, & dicente Davide, Peccavi Domino, respondit Natham, etiam Dominus transire fecit peccatum tuum, & non morieris: verum tu filius qui natus est tibi, morietur. Ex his enim patet Deum remississe peccatum & quod ad culpam, & quod ad aliquam poenam: non remississe autem quod ad punitionem Davidis in morte filii, nec ut subiuncta in c. 16. testantur quo ad punitionem eiusdem in publica violatione uxorum a proprio filio nec quo ad punitionem eiusdem in percussione malis ex domo propria. nam propter hoc peccatum passus est Absalon filio suo: omnes siquidem poenas has ex parte Dei Natham propheta Deo comminatus est propter illud peccatum Davidis. Ex hoc igitur, quod Deus remittit quandoque peccatum, & tamen post peccati veniam restat, qui peccavit adhuc puniendus, manifeste dicimus Deum quandoque remittere peccatum, & non remittere totam poenam pro peccato debitam. Hinc ergo nascitur necessitas exoluendi illud poenae reliquum, quod Deus non remisit remittendo peccatum.

Quia autem huiusmodi reliquae poenae exolui possunt dupliciter vel satisfaciendo & David exolvit satisfaciendo, nam non ipse intulit sibi ipsi quas debebat poenas, sed Deus intulit eas illi, super est ostendere ex scriptura, quod huiusmodi reliquias poenae possumus satisfaciendo exolvere. Lege in euangelio Matthaei capitulo 1. & invenies Ioannem Baptistam predicantem duo: alterum, Poenitentiam agite: alterum facite fructum dignum poenitentiam. Quorum primum spectare ad ipsum peccatum Graecae dictio apertius manifestat, dum simpliciter poenitentiam actum significat. Secundum autem verba ipsa testantur.

restantur ad nostra opera poenitentiam consequētia pertinere, fructus, n. poenitentie sonat opus pro ueniens a poenitentia ut a radice, seu arbore. Et ex eo q̄ non dicitur, Facite fructum dignum innocētia, seu fructū dignū iustitia, seu fructū dignū bonitate, sed fructum dignū poenitentia; manifestum sit, q̄ de fructu digno poenitentia formaliter, hoc est quatenus poenitentia, loquitur ut uidelicet faciant fructum dignum radice internae poenitentiae. Perspicuum autem est ex eo q̄ poenitentia est p̄teritorum peccatorum, q̄ fructus dignus poenitentia est opus restaurans ea, quorum est poenitentia, hoc est reparans ea quae omisit, vel commisit nos poenitet. hoc autem uocamus satisfacere pro peccatis p̄ quanto in hoc comprehenditur deletio omnium malorum, quae in poenitentia remanserunt ex peccato, quorum unum est reatus reliquē pro peccato poenae. Si. n. poenitentia non fructificat reparationē omnium perditorū per peccatum, nequaquam ad fructus dignos seipsa extendetur, qm̄ suapte natura exigit ut ad perfectum ducatur quod ipsa inchoauit, & clarum est ad perfectum non duci donec se perest aliquid ex peccato soluendum.

Ex autoritate itaque sacrae Scripturae habetur, quod quandoque post veniam peccati opus est satisfatione, quae fit per opera, qui sunt fructus digni poenitentia.

Quod uero obiicitur de nostris operibus, q̄ nec meritoria, nec satisfactoria sunt, indignum censio discussione noua. Nam scriptura plena est sententiarum sonantibus, tum q̄ opera nostra nō sunt meritoria, tum q̄ opera nostra sunt meritoria, & p̄ se ipsum est has duas sententias non sibi inuicē aduersari, sed esse sensum, quod opera nostra quatenus sunt ex nobis, non sunt meritoria, & consequēter nec satisfactoria: quodque opera nostra, quatenus ex diuina sunt gratia, & praeueniente, & subsequente, & perficiente, sunt meritoria, & consequēter satisfactoria. Et ambo tam clare habentur in innumeris Scripturae locis, ut apud exercitatos in sacris literis luce meridiana clariora sunt. & p̄pterea pertranseo. Haec de satisfatione.

CAPVT IIII.

De inuocatione Sanctorum.

Lutherani inuocationem Sanctorum aiunt ex Scriptura non haberi. Et quamuis nō putem eos loqui de inuocatione sanctorum Angelorum, sed sanctorum hominum, tutiorem tamen eligendo partem declarabimus summarie, primum de sanctis Angelis, deinde de sanctis hominibus, quae habentur in Scriptura de inuocatione eorum.

Et quidem quod Angeli intercedāt pro nobis, clarē patet Zachar. i. ubi Angelus dicit Deo, Domine exercituum, usquequo non miseraberis Hierusalem & urbium Iuda, quibus iratus es iā septuaginta annos? Matthaei quoque 18. Dominus. Dicit Angelos causam agere pusillorum, qui contemnuntur. Videte ne contemnatis unum ex pusillis istis: dico. n. uobis, quod Angeli eorum in caelis semper uident faciem Patris mei, proculdubio ad patrociniū praestandum pusillis contemptis.

Quod autem inuocandi a nobis sint sancti Angeli, habetur in primis ex Gen. 32. ubi Iacob inuocauit Angelū ad benedicendū sibi. Nō dimittam, inquit, te nisi benedixeris mihi. Deinde ex Dan. 7. ubi Daniel de seipso dicit, Accessi ad unum de assistentibus, & ueritatem quaerebam ab eo. Nec est dubium, quod de sanctis Angelis assistentibus loquitur. Ad Hebraeos quoque c. i. de sanctis Ange-

Alis dicitur, quod omnes sunt administratorii spiritus, qui in ministerium mittuntur, propter eos qui haereditatem capient salutis. Ex hoc enim quod Deus disposuit gubernare nos per medios Angelos, non propter se Deum, sed propter nos haereditate uitae aeternae, ordinasse intelligitur, ut nos inuocemus sanctos Angelos tanquam medios inter nos & Deum, nisi usque adeo delipere liceat, ut dante principe, seu curia aduocatum peregrino, uel pupillo, negetur simul disponi ut peregrinus aut pupillus inuocare possit patrociniū aduocati dati.

Quocirca inuocationem sanctorum Angelorum utpote manifestam secundum sacras Scripturas relinquo, ad inuocationem sanctorum hominum transeamus. Duobus modis inuocare consueuimus sanctos uel directe eos rogando, puta, Sancte Petre, ora pro nobis: uel rogando Deum per Sanctorum merita, ut in canone Missae ecclesia consueuit rogare, dicendo, Quorum meritis precibusque concedas, &c. Vtroque autē modo ex sacra Scriptura haberi inuocationem Sanctorum dicimus. Et quidē q̄ anime Sanctorum intercedant pro nobis, habetur ex Apo. c. 6. Vidi sub altari animas interfectorum propter uerbum Dei, & clamabant uoce magna, dicentes, Usquequo Domine, sanctus & uerus nō iudicas & uindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra. Ex hoc enim quod aīa Sanctorum orant Deū cōtra malos habitantes in terra, manifeste dicimus quod multo magis orāt pro salute electorum, quanto propensior est uoluntas Sanctorum ad bonum nostrum, quam ad malum nostrum. Rursus Luc. 16. reuelauit nobis Dominus, quod diues in inferno intercessit pro fratribus suis in hac uita manentibus. ex hoc enim reticulatum esse insinuaui, quod multo magis sanctae animae intercedunt pro salute suorum. Nam si diues, cui dum esset in hac uita, nulla fuit cura salutis fratrum, in tormentis oppositus etiā importunē supplicat pro salute fratrum, multo magis sancti uiri, quorum in hac uita studium fuit circa salutē fratrum exuti carnem, iamque beati continentur charitatis effectum, & intercedunt pro salute fratrum.

D Quod autem a nobis inuocandi sint, ex scriptis Matt. 27. habetur. Scribitur. n. ubi quod multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt & uenerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Hinc. n. h̄r, quod Deus post Christi resurrectionem gubernat, instruendo nos non solum per sanctos Angelos, sed et per sanctos homines. non. n. uane apparuerunt multis, sed ad instruendum eos de uero Messia, deque illius resurrectione. Ex hoc. n. quod usque ad tempus illud gubernauit nos per Angelos sanctos, & non per homines sanctos, & tunc incepit gubernare nos per sanctos homines insinuaui noua se habuisse media gubernatione electorum. et nisi ordinis gubernationis diuinae erga nos, adiunctos ex merito passionis & resurrectionis Christi, sanctos homines manifestare uoluisset Deus, misisset Angelos in Hierusalem ad apparentes multis & instruendos illos, sed ex eo quod non solum per medios Angelos in sepulchro apparentes mulieribus, sed etiam per sanctos homines apparentes multis in Hierusalem manifestauit resurrectionem Christi, insinuaui quod ad ea quae sunt nostrae aeternae salutis ministerio Angelorum adiunxit ministerium hominum beatorum. Et hinc ulterius sequitur, quod ex ipsa ordine diuinae gubernationis quo gubernat nos, etiā per sanctos homines, manifestatur recurrendum esse nobis

